

ПИСМЕНИ ЗАДАТАК НАГРАЂЕН ПРВОМ НАГРАДОМ

Миа Шолак, IV разред,
Средња школа „Свилајнац”, Свилајнац

РЕЧЕНО И НЕРЕЧЕНО У ЈЕДНОЈ ЛИРСКОЈ ПЕСМИ

Децембар, 1920, Нови Сад. У оронулој хотелској соби, у којој месечина обасјава сваки кутак, једини знак живота допире од дубоког младићевог дисања, звонког гласа који одзвања читавом просторијом. На том бледом, уснулом лицу, ишараном превремено добијеним борама као првим знацима раног сазревања, осликава се неки немир и узбуђеност, уобичајено расположење за читаво послератно доба. Ипак, на тренутке се јавља и некакво блажено стање чија топлина, обузимајући га читавим телом, ствара утисак радости и среће. А онда поново наступају бол и јад, разбукте се свом својом снагом и немилосрдно сруче сву тежину живота и несрећне ратне судбине, продубљујући тако сукоб пређашњег и садашњег стања у њему. У тој мучној борби светле и тамне стране људског бића, потреба да се пронађе мир има снагу да изнедри револуционарне мисли и идеје и тако отвори потпуно нове путеве схватања живота и света. Међутим, тај процес није унапред одређен и након највеће трагедије која је задесила људски род у скорој историји слично се тако може јавити и мисао супротна претходној – мисао која одаљава биће од коначног смираја. Ипак, није ли вечито трагање за местом духовног мира и склада заправо главна сврха човековог постојања? Ако јесте, она мора бити коначна и оивичена одговором, макар то било и болно сазнање да се до мира никада не може доћи.

Најзад, после доста времена, у покушају да се макар приближи таквом простору блаженства и спокоја, младић устаде, погледа у Месец и седе за сто да би у крајњој екстази преточио све своје мисли и слутње у песму.

Много година касније, људи ће и даље узалудно покушавати да одгонетну право значење младићевих стихова које, кријући се иза бројних симбола и метафора, ипак остаје слободно и неухватљиво за сваког ко се усуди да га анализира. О чему ли је он могао да размишља док су се речи незадрживо низале једна за другом по хартији, попут бујице, у даху?

О идиличној земљи или простору савршено изолованом од сваког бола и страдања. Наиме, послератна стварност са којом се суочило друштво почетком 20. века створила је неутољиву глад за уточиштем и хармонијом у човеку или бар њеним привидом. Довољна је била мисао да постоји острво благостања и животне енергије, па да се јави чежња за даљинама и непознатим и да то постане основна људска потреба. То је потреба за постојањем имагинарне обећане земље чија мисао да уопште постоји одржава човека као главни извор његове егзистенције.

Или су пак његове речи посве биле само иронија. Будући да је био бунтовничке природе и узавреле крви што због порекла, али и као одраз читаве једне генерације која је преживела најстрашније облике човековог уништавања, стихови су писани као израз његовог незадовољства и убеђења да склада уопште и нема. Дакле, његова песма кроз мноштво боја, сензација и неоромантичарских мотива можда је ту да завара читаоца где остаје сакривена од свог правог смисла за који је неопходно дубље тумачење, а не пуко доживљавање као код било које лирске песме. У том светлу, може се поставити питање: – Да ли је уопште могуће писати о налажењу склада и хармоније кад упркос човековој жељи за излазом из потпуне беде и очаја, крвави догађаји у рату још увек громогласно одјекују у њему? Није ли чак и апсурдно да један човек преживљавајући најтеже време у историји људског постојања говори о некаквом духовном складу и трагању за дубљим законом и смислом? Тако се сваки покушај човека да се после рата избори са сопственом свешћу, која га свакодневно кињи и баца у агонију, завршава безуспешно, па се може рећи да је налажење мира само привид – то је само бунцање човека који је сишао са ума или начин да се иронијом опише сав парадокс тог покушаја.

Овај бесни младић иде и даље, неуморан и трепет. Спреман је да се бори чак и против тако баналних ствари, у поређењу са страдањем, као што су устаљени песнички обрасци, где он ипак налази довољно снаге да се упркос послератним недаћама бори и против мирнодопског песничког система. Доста је било „свакидашњих метафора, циле-миле стихова и хризантема...”.

А можда се ипак само ломи између носталгије према свом завичају и љубави према поменутој земљи. Лепота бескрајног плаветнила мора насупрот потоку који неуморно тече завичајем, слике црвених корала док румени први плод дрвета трешње у родном крају, непремостива даљина непознатих острва и бледило нежног женског

лица стварају контраст новог и старог. Све су то одрази борбе за сећањима, покушаји да се сачувају стара, већ избледела, и заволе нова, још увек не тако блиска. Предели и мисао тако савршено постављени! Све те лелујаве боје и њихове магловите контуре које, стварајући везе једне са другима чине савршену складну целину, мозаик саткан од љубави и туге. Оваква живописна поређења и нестварне песничке слике учиниће да оно што је неповратно изгубљено у завичају буде надомештено имагинарним у туђини.

Децембар, 1920, Нови Сад. У оронулој хотелској соби, у којој месечина обасјава сваки кутак, једини знак живота допире од дубоког младићевог дисања, звонког гласа који одзвања читавом просторијом. Његовој агонији ближи се крај.

Затвара се једно поглавље. Виде се обриси ремек-дела, нечег новог, створеног, рођеног исписаном последњом речју. То је одраз једног бића, извајаног недаћама рата, жељама непроживљене младости, дечачког и зрелог. То је одраз једне генерације, народа. Народа на прелазу између сељачког, у опанцима, и са традицијом, и послератног, грађанског, пролетерског, у кишним кабаницама и плавим крагнама. То је одраз једног доба када се калио човек где, иако није био позван да бира, неминовно је био изабран да учествује у обликовању бурних историјских токова који су истовремено и њега обликовали. Умногome деструктивно, рушећи оно људско, то доба је парадоксално изнедрило и оно најдивније у људском бићу. И опет се кроз векове показало да је оно добро, стваралачко у човеку, неуништиво, ма како безнадежно ситуација некада изгледала. Ратујући на јави, ратовали су и у себи где су бојишта некад била и тежа. На тај начин избрушен је најлепши дијамант, уграђен у колективну огрлицу и остављен поколењима у аманет.

„Пробудимо се ноћу и смешимо, драго, на Месец са запетим луком. И милујемо далека брда и ледене горе, благо, руком“